

Pillanatképek a múltból

Móra Ferenc elmaradt szoboravatása

Móra Ferencnek, a kitűnő népi írónak, Szeged hű fiának, nem sokkal halála után szobrot akart Szeged városa állítani. A szobor 1939-ben készen állott már, de a leleplezési ünnepség egyre húzódtott, sehogyan sem akart sor kerülni rá. A halogatás a polgári társadalom végtelen gyávaságát és gerinctelenségét mutatta. Az Est 1939. évi július 28. száma a következőkben emlékezik meg a siralmas és szegyetlen huza-vonáról:

„Most semmiesetre sem rendezik meg az ünnepséget, mert senki sem kívánta a leleplezési ünnepséget vállalni. Nem akadt mértékadó tényező, aki vállalkozott volna rá, hogy Szeged nagy írójának szobrát átadja a nyilvánosságnak. Az indokolás egyszerű volt és érthető: A politikai viszonyok nem alkalmasak. Móra Ferenc ugyanis mindig progresszív szellemben hirdette a megértés és emberszeretet gondolatát.”

Ez a tudósítás is igyekszik szirupba mártogatni a kellemetlen pirulát. Nem írja meg nyíltan, hogy Móra Ferenc kérelhetetlen ellensége volt a fasiszta diktátoroknak; és Hitler és Mussolini korszakában nem akadt a hivatalos közéletben egyetlen olyan tényező sem, aki vállalta volna, hogy emlékbeszédet mond Móra Ferenc szobortalapzatánál.

Az író, aki elárulta népét...

A szabadságharc előtt Kuthy Lajos a legnépszerűbb magyar író volt, aki regényeinek jövedelméből előkelő házat vitt és pazarló életmódot folytatott. Világos után azonban az elnyomó osztályok rendszer szolgálatába állott és teljesen elvesztette becsületét. A tehetséges, de lezüllött író sorsáról Degre Alajos ezeket írta „Visszaemlékezéseim” c. művében:

„Miköz Párisból hazajöttem, úton-útfélen szidni hallottam Kuthy Lajost, mert beállt Bach-huszárnak. Így neveztek a szabadságharc áruelőit. Nem tudtam

elhinni. Aztán mondták, hogy Nagyváradról elhelyezték első megyei biztosként Aradra. Beszéltem olyannal, aki látta; nem hittem. Más Kuthy Lajos lehet, összetévesztik az íróval.

Rokonaim látogatására Aradra rándultam. És meggyőződtem; ott láttam színről-színre három csillagos arany gallérral. Meredtem néztem rá és nem tudtam szólni. Végre kitört belőlem:

— Nem akartam elhinni, de most magam látom.

— És elítélsz?

— Határozottan.

— Hát te is azon hígvelejűek közé tartozol, akik át nem látják, hogy ez népies kormány. Szabadelvű intézkedéseit kell, hogy támogassuk; szolgáljuk. Ez a kormány az, amely a tehetségnek tért nyit a vagyoni és születési előnyöket leszorítja a térről, amelyet eddig bitoroltak.

— Megyek előbb csörgő-sipkát venni — vágtam szavaiba — aztán tovább hallgatlak.

Ezzel otthagytam.

Évek után találkoztam vele Pesten. Összeesve, megtörve ment az utcán egyedül; nem, nézett jobbra-balra ismerőst vagy barátot keresni; csak úgy maga elé merengve haladt.

Szívem elszorult. Úgy szerettem volna megszólítani. Meglátott és búsan emelte rám ábrándos nagy szemét. Fájdalmasan elmosolyodott, s e szökkel megszólított: Meglátogatlak, sok mondanivalóm van

Nem jött. Meghalt.

E fényes tehetség, legnépszerűbb író, a társaságokban annyira kedvelt egyén, hitványul, megvetve fejezte be földi pályáját. Meghalt baráti részvét nélkül, eltemették és nem tett koporsójára koszorút sem szeretet, sem elismerés, nem kísérete sírjához tisztelet, nem dobott rá hantot baráti kéz.

Az az író, aki elárulja népét, saját tehetségét árulja el.

(Közli: Bárdos László)

JOSEF RUFER berlini zenei író nagy zeneszerzők zenei vonatkozású nyilatkozatait és írásait közli a darmstadti Stichnote-Verlagnál megjelent „Musiker über Musik” című könyvében. A bécsi klasszicizmus nagyjainak megnyilatkozásával kezd el — mint a lap könyvismertetésében olvassuk — „a modernnek klasszikusainak”: Schönbergnek, Sztravinszkijnak, Bartóknak és Hindemithnek zenei nézeteivel végzi az érdekes és értékes felsorolást. (Neue Zürcher Zeitung.)

Nemzetközi választmányt alakított Heidelbergben a szocialista kiadók és könyvkereskedők csoportja. E választmány hivatott arra, hogy minden ország szocialista kiadói között az érintkezést fenntartsa és egy nemzetközi szocialista-irodalmi képviselőlet alapítását előkészítse. Elhatározták továbbá az ellenállás harcosságát, a munkásmozgalom és a szocialista Internacionálé történetének közös kiadását. (Das Antiquariat.)